

Nr 76

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående inrättande av ett internationellt institut för freds- och konfliktforskning i Sverige; given Stockholms slott den 11 mars 1966.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över utrikesdepartementsärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen ministern för utrikes ärendena hemställt.

GUSTAF ADOLF

Torsten Nilsson

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås att ett institut, benämnt internationella institutet för freds- och konfliktforskning (International Institute for Peace and Conflict Research), inrättas. Institutet skall ha till uppgift att bedriva vetenskaplig forskning i konflikt- och samarbetsfrågor av betydelse för internationell fred och säkerhet. Institutet skall i stiftelsens form verka som en självständig forskningsinstitution. I denna skall eftersträvas medverkan av utländska forskare och i dess ledning bör finnas internationell representation.

För budgetåret 1966/67 föreslås statens bidrag till verksamheten uppgå till 900 000 kr.

Utdrag av protokollet över utrikesdepartementsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet på Stockholms slott den 11 mars 1966.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena NILSSON, statsråden STRÄNG, ANDERSSON, LINDSTRÖM, LANGE, KLING, EDENMAN, JOHANSSON HERMANSSON, HOLMQVIST, ASPLING, PALME, SVEN-ERIC NILSSON, LUNDKVIST GUSTAFSSON.

Ministern för utrikes ärendena anmäler efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter fråga om *inrättande av ett internationellt institut för freds- och konfliktforskning i Sverige* och anför.

Med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande tillkallade jag den 11 december 1964 sex utredningsmän¹ för att utreda frågan om inrättande av ett internationellt institut för freds- och konfliktforskning i Sverige. Utredningen, vilken antog benämningen fredsforskningsutredningen, avgav den 21 januari 1966 betänkandet »Internationellt fredsforskningsinstitut i Sverige» (SOU 1966: 5), i vilket föreslogs att ett internationellt institut inrättas med uppgift att bedriva vetenskaplig forskning i konflikt- och samarbetsfrågor av betydelse för internationell fred och säkerhet.

Över betänkandet har yttranden avgetts av statskontoret, riksrevisionsverket, universitetskanslersämbetet — som hört fakultetsberedningarna — Internationella Kvinnoförbundet för Fred och Frihet samt Svenska Freds- och Skiljedomsföreningen.

Utredningen

Utredningen använder sig av en arbetsdefinition av freds- och konfliktforskningen enligt vilken forskningens huvudsakliga ämnesområden är studiet av

- a) grundläggande betingelser för stabil fred och för fredliga lösningar av internationella konflikter,
- b) spörsmål om konflikters uppkomst och karaktär samt deras förebyggande och fredliga biläggande,

¹ Ambassadören Alva Myrdal (ordförande), professorerna Hannes Alfvén, docenten Karl E. Birnbaum, generaldirektören Martin Fehrm samt professorerna Bror Rexed och Anders Wedberg.

c) frågor om de internationella konfliktproblemens bakgrund samt möjliga vägar att mildra spänningstillstånd, undanröja oroshärdar och effektivt utnyttja de internationella organisationerna som värn för freden,

d) problem som är av intresse i samband med förhandlingar om nedrustning och rustningsreglering samt FN:s fredsbevarande verksamhet.

Utredningen finner det både möjligt och lämpligt att ett internationellt institut för freds- och konfliktforskning upprättas i Sverige. Avgörande för utredningens ställningstagande är främst insikten om ämnesområdenas betydelse och förvissningen att en forskningsinsats på dessa kan vara av stort värde. Av betydelse är också förhållanden som gör det naturligt för Sverige att uppmärksamma de internationella freds- och konfliktproblemen. Inte minst gäller detta den på landets neutralitet inriktade politiken, som växt fram under en lång fredstradition. Vidare anser sig utredningen kunna konstatera att ett forskningsinstitut kan få vissa i förhållande till flertalet andra institutioner betydelsefulla och intressanta särdrag för forskningen. Utredningen betonar därvid den internationella och oberoende karaktär som bör präglade institutets verksamhet. Utredningen har vid sina kontakter med organisationer och vetenskapsmän i olika länder mött sympati och utlovats stöd för upprättande av ett sådant institut.

Placeringen i Sverige av ett institut av detta slag kan medföra vissa problem i fråga om forskarkontakter, dokumentationsresurser, rekryteringssvårigheter m. m. Utredningen anser dock att sådana problem kan bemästras.

Utredningen har alltså funnit att ett freds- och konfliktforskningsinstitut bör upprättas i Sverige samt angett till vilka områden forskningsverksamheten enligt dess mening bör koncentreras. Den har vidare framlagt förslag i fråga om institutets omfattning och organisation. En grundläggande princip har varit, att de rekommendationer som läggs fram skall vara flexibla och att stort utrymme skall ges institutets ledning och forskarna att själva bedöma vilka program som bör komma i fråga.

Utredningen har valt att för behandlingen av dessa frågor först söka analysera sådana internationella insatser, som f. n. görs inom ramen för freds- och konfliktforskningen. Härvid ges anvisningar om institutets förhållande till vissa internationella och nationella organ på detta område. Samtidigt bildar denna redogörelse bakgrund till de förslag om riktlinjer för institutets forskningsverksamhet, som utredningen lägger fram.

I fråga om arbetsområdena har utgångspunkten varit att det studium som skall bedrivas bör söka ge väsentliga bidrag till förståelsen av betingelserna för fredliga lösningar av mellanstatliga konflikter och för en stabil fred. Ett på praktiskt-politiska frågor inriktat studiearbete bör enligt utredningen givetvis äga rum i ständig växelverkan med en mer teoretiskt inriktad konfliktforskning. Utredningen lägger vidare vikt vid att

forskningen inte endast hänför sig till relationer mellan stormakterna utan också i hög grad uppmärksammar den konfliktproblematik som finns latent i de underutvecklade ländernas ekonomiska och sociala förhållanden.

Utredningen förordar att forskningsarbetet i första hand inriktas på nedrustnings- och rustningsregleringsfrågorna. Denna rekommendation motiveras av utredningens övertygelse, att inom detta område väsentliga vetenskapliga insatser kan göras som har stor relevans för internationella fredssträvanden. Institutets internationella prägel kan också på detta studiefält tjäna forskningens allsidighet och bidra till både dess vetenskapliga och dess politiska utbyte.

Forskningen bör från denna utgångspunkt ha goda möjligheter att utvidgas till andra frågeställningar och ämnesområden. Utredningen har haft i tankarna sådana vidsträckta problem som studium av aktuella konflikter, deras uppkomst, utveckling och biläggande — varvid inte minst den inverkan som kan åstadkommas genom kommunikationsprocesser och massmedia bör uppmärksammas — vägar att minska spänningen i de mellanstatliga relationerna och undanröja konfliktanledningar, internationella organisationers roll för konfliktlösning samt speciella teoretiska och metodologiska studier i samband med projekt inom dessa områden.

Utredningen skisserar några specifika projekt som kan infogas i den angivna ämnesramen och på vilka utredningen prövat sina förslag om organisationsplan, kostnadsramar etc. Dessa forskningsuppgifter av skiftande natur bör övervägas av ledningen för institutet som lämpliga arbeten i själva uppbyggnadsperioden. De har valts inom följande områden, av vilka vissa rekommenderats av olika internationella forskargrupper: internationell jämförelse mellan nationella seismologiska data, närmast deras betydelse i samband med ett provstoppsavtal, vissa specifika studier kring biologiska stridsmedel, informationstekniska studier (pressanalys) av skildringen av olika faktorerets betydelse för valda lokaliserade konflikter samt förebyggandet av potentiella internationellt-rättsliga konflikter vid användning av nya tekniska möjligheter, t. ex. för vattenutvinning.

Utredningen har funnit att endast allmänna anvisningar bör ges i fråga om forskarnas tillhörighet till vissa vetenskapliga discipliner eller om deras inriktning på specifika forskningsmetoder. En tvärvetenskaplig arbetsform med användande av såväl naturvetenskapliga som samhällsvetenskapliga discipliner bör eftersträvas och nya forskningsmetoder bör prövas vid institutet.

Utredningen har prövat frågan om institutets rättsliga ställning. Utredningen föreslår att institutet bildas i form av en av staten upprättad stiftelse.

Utredningen har övervägt de lämpliga formerna för institutets finansiering. Utgångspunkten har varit att, såsom angetts i direktiven, Sverige

skall lämna avgörande finansiella bidrag för institutets tillkomst och drift. Utredningen har övervägt om bidrag bör få mottagas eller sökas för institutets verksamhet från andra stater, från internationella organ eller från enskilda. Under förutsättning att institutets ställning som en helt internationell och strängt vetenskaplig institution ej äventyras vill utredningen inte utesluta, att institutet får möjlighet att mottaga sådana bidrag. Dessa bör kunna lämnas såväl till institutet utan projektbindning som till ett särskilt projekt eller till en enskild forskare. Under de nämnda förutsättningarna bör institutet också kunna söka bidrag för sin verksamhet på andra håll än hos svenska statliga myndigheter. Utredningen anser dock lämpligt att detta sker endast i begränsad omfattning och huvudsakligen för enskilda projekt.

Som redan framhållits fäster utredningen stor vikt vid att institutets oberoende och självständiga ställning framgår klart även för en internationell publik. Vidare har utredningen påpekat att forskningen vid institutet måste kunna planeras för relativt långa tidsperioder. Utredningen önskar därför att en finansieringsordning skapas för institutet som garanterar dess självständiga verksamhet under en längre tidsperiod på omkring fem år. Formen för en sådan utfästelse om finansiellt stöd har utredningen inte funnit anledning att närmare gå in på.

Vid behandlingen av institutets rättsliga ställning har utredningen tagit upp dess förhållande till andra organ. Den beaktar i fråga om relationerna till svenska statliga myndigheter kravet att forskningens internationella och strängt objektiva karaktär ej bör kunna ifrågasättas. Utredningen lämnar särskilda rekommendationer om institutets förhållande till internationella organisationer och forskningsinstitutioner i andra länder. Nära kontakter och samarbete bör även eftersträvas med dessa organ, däribland med dem som är verksamma i grannländerna.

Utredningen har tämligen utförligt behandlat institutets organisation. I ledningen för institutet bör finnas en styrelse med åtta ledamöter, som skall ha ansvaret för viktigare beslut rörande planeringen av institutets arbete och dess administrativa skötsel, ett vetenskapligt råd med högst 30 ledamöter, som skall vara rådgivande såväl vid planeringen av projekten som vid värderingen av dessa, samt en institutsdirektör, vars uppgifter skall omfatta organisering och uppbyggnad av institutet samt allmän planering och ledning av studieverksamheten.

För institutets ledning och dess forskarstab föreslår utredningen en internationell rekrytering. Kungl. Maj:t bör förordna styrelsens ledamöter. Av det vetenskapliga rådet bör första gången två tredjedelar utses av Kungl. Maj:t. Rådet bör självt tillsätta övriga ledamöter liksom ny ledamot när någon avgår. Institutsdirektören bör tillsättas av styrelsen.

Den nämnda principen om flexibilitet och om frihet för institutets led-

ning och personal att besluta om verksamhetens inriktning har varit bestämmande för utredningens förslag om beslutsordningen vid forskningsprojekt och planeringen av studiearbetet.

I fråga om institutets storlek och finansiering framlägger utredningen förslag, som innebär en gradvis uppbyggnad av institutet under en första femårsperiod med en forskarstab i fullt utbyggt skick på 15—25 personer som bör vara övervägande erkänt kvalificerade forskare. Ett visst antal yngre forskare med kvalifikationer motsvarande svensk doktorandnivå bör ingå i denna beräkning. Utredningen anger som ett önskemål att även personer med erfarenheter av praktiskt internationellt politiskt arbete anlitas i institutets forskarkader.

Utredningen föreslår för budgetåret 1966/67 förutom institutsdirektören följande fast anställd personal vid institutet, nämligen en direktörsassistent, en bibliotekarie och fyra tjänstemän i kontorskarriären. Härutöver bör enligt utredningens förslag finnas tre professorer, tre yngre forskare, två gästforskare och en assistent.

Utredningen föreslår vidare en successiv utökning av personalen under budgetåren 1967/71. Vid slutet av detta inledningsskede bör institutet enligt utredningen ha fått en organisation som kräver ett årligt anslag av omkring 2,4 milj. kr.

För budgetåret 1966/67 beräknar utredningen kostnaderna för institutet till 495 000 kr. för avlöningar, 270 000 kr. för löpande omkostnader och 140 000 kr. för utrustning och lokaler eller sammanlagt 905 000 kr.

Remissyttrandena

Flertalet remissinstanser har tillstyrkt eller lämnat utan erinran utredningens förslag om inrättande av ett internationellt freds- och konfliktforskningsinstitut. Dock har *universitetskanslersämbetet* rest vissa invändningar mot utredningens förslag i fråga om institutets allmänna uppbyggnad. Ämbetet, som finner det önskvärt att freds- och konfliktforskningen främjas, har ansett att institutets verksamhet bör inriktas på allmänt befrämjande och samordnande uppgifter. Institutet bör således enligt ämbetets mening inte primärt ägna sig åt egen forskning utan huvudsakligen verka som ett sammanhållande och stimulerande organ för den på skilda håll förekommande forskningen på området. Ämbetet anser att en verksamhet av detta slag under ett inledningsskede bör få försökskaraktär och prövas på nytt sedan tillräckliga erfarenheter vunnits.

Några remissinstanser ställer sig tveksamma till den inriktning av institutets forskningsverksamhet på nedrustnings- och rustningsregleringsfrågor som förordats av utredningen. *Internationella*

Kvinnoförbundet för Fred och Frihet anser att avsikten med det planerade institutet bör vara att få till stånd en internationell vetenskaplig miljö för forskning på hela fältet av freds- och konfliktfrågor. Denna vetenskapliga miljö kan, enligt förbundets mening, bli mera fruktbar om forskarna vid val av problemområden känner sig obundna av de i betänkandet föreslagna forskningsprojekten.

Svenska Freds- och Skiljedomsföreningen finner att de forskningsuppgifter som nämns i betänkandet förefaller väl snävt valda. Teknisk nedrustningsforskning och strävanden att åstadkomma perfekta kontrollmaskiner anser föreningen vara av ringa betydelse. I stället bör institutets forskning ägnas orsakerna till misstron i förhållandena mellan stater. Som lämpliga problem för studium inom institutet anger föreningen icke-militärt försvar, problem kring en värld utan krig och rustningars konfliktskapande effekt. Föreningen framhåller också att institutet genom sin internationella karaktär kan gripa sig an med och genomföra uppgifter som ett nationellt institut inte skulle mäktat och inte ha någon utsikt att vinna internationellt gehör för.

Universitetskanslersämbetet framhåller att forskning på här avsedda områden — i första hand teknisk och naturvetenskaplig forskning — inte kan beräknas a priori ge resultat som är gynnsamma för fredssyftet. Det är således inte helt uteslutet, att vissa resultat av forskningen kan utnyttjas i motsatt syfte, t. ex. för att uppnå krigsmål med medel, som enligt vad som framkommit genom forskningen svårigen låter sig motverkas. Ämbetet anser att genom den förordade inriktningen på nedrustnings- och rustningsregleringsfrågor institutets personal kan förväntas få ett större inslag av naturvetenskapliga forskare än vad som vanligtvis är fallet i andra fredsforskningsinstitut. Vidare anför ämbetet.

Enligt ämbetets mening är det i och för sig väsentligt att naturvetenskaplig forskning inriktas på de frågeställningar, som sammanhänger med nedrustning och rustningskontroll. Mycket starka och enligt ämbetets uppfattning också helt avgörande skäl kan emellertid anföras som stöd för uppfattningen att institutets verksamhet i första hand bör inriktas på den i sammanhanget grundläggande konfliktsproblematiken med uppmärksamhet fäst särskilt vid reella, ekonomiska och andra intresseområden sådana dessa framträder i historiens perspektiv och i nutiden.

Särskilt när det gäller utvecklingen på längre sikt torde sådana bidrag till fredens sak, enligt ämbetets mening, vara av större betydelse än utarbetande av avancerade system för rustningskontroll. Som förslag till en konkret studieuppgift nämnes problemet hur resultat på freds- och konfliktforskningens område skall kunna spridas och på önskat sätt påverka samhällsorganens och enskilda grupper eller människors beteenden.

I fråga om institutets rättsliga ställning och organisation har de remissinstanser som här yttrat sig i stort tillstyrkt utredning-

ens förslag. *Statskontoret* finner inte anledning att erinra mot utredningens förslag att institutet bör arbeta oberoende av svenska statliga myndigheter och att det ej bör knytas till den svenska universitetsorganisationen. *Statskontoret* understryker nödvändigheten av att institutet ges en smidig organisationsform som medger en betydande grad av ekonomisk och administrativ rörelsefrihet. *Statskontoret* anser därför att stiftelseformen erbjuder betydande fördelar.

Vissa remissinstanser kommenterar de förslag utredningen framlägger i fråga om ledningen för institutet. *Statskontoret* anser att ett vetenskapligt råd med de uppgifter utredningen förordat är väl ägnat att sprida kännedom om institutets forskningsresultat och deras användbarhet i det praktiska politiska handlandet. *Statskontoret* ansluter sig till utredningens förslag om styrelsens uppgifter. *Statskontoret* föreslår att institutsdirektören i vart fall under den avsedda försöksperioden tillsätts av Kungl. Maj:t. *Universitetskanslersämbetet* framhåller att det av utredningen förordade vetenskapliga rådet liksom institutets internationella förankring synes vara av väsentlig betydelse för kanaliseringen av institutets forskningsresultat. Ämbetet framhåller att från forskningssynpunkt det förordade antalet ledamöter i det vetenskapliga rådet utan nackdelar kan reduceras väsentligt.

Svenska Freds- och Skiljedomsföreningen önskar att en representant för fredsrörelsen bereds plats i det vetenskapliga rådet.

Internationella Kvinnoförbundet för Fred och Frihet anser att betänkandets framställning av ansvarsfördelningen i ledningen för institutet är oklar. Man bör tydligt markera, anser förbundet, att styrelsen och institutsdirektören är beslutande, medan det vetenskapliga rådet och forskarna har rådgivande uppgifter. Vidare anser man att det vetenskapliga rådets uppgifter bör preciseras närmare. I fråga om institutets namn anser kvinnoförbundet det vara olämpligt att bruka benämningen »internationell». *Statskontoret* föreslår att institutet benämns internationella institutet för fredsforskning.

Institutets finansiering och kostnaderna för verksamheten behandlas av flera remissinstanser. *Statskontoret* instämmer i utredningens slutsats att forskningsarbetet bör planeras på lång sikt och ansluter sig till utredningens förslag om en femårig finansieringsordning. Man framhåller att institutets arbete under inledningskedet blir av försökskaraktär och att statsmakterna får avgöra i vilka former och under vilka ekonomiska betingelser verksamheten därefter bör bedrivas. *Riksrevisionsverket* anser att medel för institutets löpande verksamhet bör anvisas endast för ett budgetår i taget. Ämbetsverket anser att på riksstaten bör uppföras särskilda anslag för avlöningar och omkostnader med uppdelning på sedvanligt sätt i fastställda stater. För lönegradsplacerade tjänster vid institutet bör upprättas en personalförteckning i vanlig ordning. Kungl. Maj:t bör förordna revisorer för institutets räkenskaper.

Departementschefen

Problemen rörande de internationella konflikterna har på senare tid väckt allt större uppmärksamhet. Rådande politiska och sociala förhållanden förändras snabbt och i förening med den naturvetenskapliga och tekniska utvecklingen kan sådana processer utgöra anledning till att även lokala konflikter mellan och inom stater utvecklas till en väsentlig fara för internationell fred och säkerhet. Behovet av att öka vår kunskap om betingelserna för fredliga lösningar av internationella konflikter och för en stabil fred framstår i detta läge som uppenbart.

Den långvariga fredsperioden Sverige upplevt och vår strävan att föra en konsekvent neutralitets- och fredspolitik gör det naturligt att vi söker bidra till belysningen av problemen hur internationella konflikter uppstår, hur de skall kunna undgås och hur de skall kunna biläggas på fredlig väg. Därmed kan vi öka kunskapen om de internationella konfliktproblemens bakgrund samt om möjliga vägar att mildra spänningstillstånd, undanröja oroshärdar och effektivt utnyttja FN som ett värn för freden. Inte minst behövs forskningsinsatser för att utreda problem som aktualiseras i samband med förhandlingar om nedrustning. Den forskning som bedrivs inom t. ex. social- och beteendevetenskaperna bör kunna ge väsentliga bidrag i syfte att öka vår kunskap om de problem som är förknippade med internationella konflikter.

Insikten om hur betydelsefullt det är att de internationella konfliktproblemen blir belysta har medfört att intresset för freds- och konfliktforskningen ökat starkt i flera länder. I allmänhet koncentreras dock uppmärksamheten på nationella utrikespolitiska problem. Det är därför önskvärt att vi i Sverige söker skapa förutsättningar för sådan forskning i freds- och konfliktproblem som har en klart internationell prägel.

Fredsforskningsutredningen har lagt fram förslag om att ett internationellt institut inrättas med uppgift att bedriva vetenskaplig forskning i konflikt- och samarbetsfrågor av betydelse för internationell fred och säkerhet. Förslaget har i huvudsak bedömts positivt av remissinstanserna. Universitetskanslersämbetet har förordat, att ett organ skapas med främst allmänt befrämjande och samordnande uppgifter för den på skilda håll förekommande forskningen på området.

Av överväganden som legat till grund såväl för direktiven till utredningen som för dess nu framlagda förslag följer, att den forskningsverksamhet som skall bedrivas i Sverige bör få ett starkt internationellt inslag. Vid rekrytering av forskare och ledning för verksamheten bör därför eftersträvas, att länder med olika politiska och ekonomiska system blir representerade. Utredningen har efter kontakter med forskningsinstitutioner och enskilda ve-

tenskapsmän i andra länder fått belägg för att möjligheter till en sådan rekrytering finns. Önskemål om ett samarbete mellan vetenskapsmän från olika länder tillgodoses bäst i en sammanhållen arbetsenhet som är helt inriktad på forskningsuppgifter inom ämnesområdet. En sådan ger möjlighet till koncentrerade forskningsinsatser på områden som bedöms vara väsentliga och till en mera långsiktig och målinriktad planering av verksamheten. Som anförts vid remissbehandlingen kan ett särskilt institut med internationell karaktär ha större möjligheter än andra forskningsinstitutioner att allsidigt belysa vissa problem och vinna gehör för vunna forskningsresultat. Eftersom forskningsuppgifternas karaktär således kommer fullt till sin rätt endast i verksamhet som bedrivs i en särskild arbetsenhet, förordar jag att ett institut inrättas med i huvudsak den struktur som utredningen föreslagit.

Utredningen har förordat att forskningen vid institutet i första hand inriktas på nedrustnings- och rustningsregleringsfrågorna. Jag biträder denna syn på inriktningen av institutets arbete. Det bör framhållas att detta inte innebär att huvudsakligen naturvetenskaplig forskning kommer att bedrivas vid institutet. Nedrustnings- och rustningsregleringsproblematiken lämpar sig i hög grad för samhälls- och beteendevetenskapligt studium. Mot bakgrund av farhågor som uttryckts i några remissyttranden finner jag det angeläget understryka, att institutets uppgift inom detta område inte är att t. ex. utarbeta avancerade system för rustningskontroll. Forskningen bör i stället söka belysa problemen kring rustningars betydelse för konflikter mellan stater, möjligheter att reducera rustningsvolymen eller svårigheter av politisk, psykologisk, ekonomisk eller teknisk karaktär att uppnå överenskommelser om nedrustning m. m. Jag lägger vidare vikt vid att den konfliktproblematik som finns latent i de underutvecklade ländernas ekonomiska och sociala förhållanden belyses genom institutets forskning.

Som utredningen föreslagit bör forskningen få möjligheter att utvidgas till andra frågor och problem inom freds- och konfliktstudiet. De projektförslag som utredningen lagt fram för övervägande av institutet i inledningsskedet tillgodoser detta önskemål. Utvidgningen av verksamheten bör i betraktande av de resurser institutet kommer att förfoga över ske successivt, varvid självfallet ledning bör hämtas i institutets erfarenheter av verksamheten i inledningsskedet.

I fråga om institutets ställning och organisation har utredningen framhävt betydelsen av att sådana villkor skapas, att forskningens internationella och strängt objektiva karaktär ej skall kunna ifrågasättas. Som redan framgått tillstyrker jag en internationell rekrytering av forskare och ledning för institutet. Någon påverkan från svenska statliga myndigheter på innehållet i institutets forskning bör enligt min mening ej förekomma.

Helt allmänt bör framhållas det önskvärda i att institutet eftersträvar nära kontakter med internationella organisationer och forskningsinstitutioner i andra länder. Särskilt vill jag betona att samråd och samarbete bör etableras med de institutioner i de övriga nordiska länderna som ägnar sig åt forskning i freds- och konfliktproblem. Jag förutsätter också att en praktisk samverkan kommer till stånd med svenska institutioner på närliggande områden, t. ex. i fråga om utnyttjandet av biblioteksresurser.

Såsom utredningen föreslagit tillgodoses de syften som utgör grund för institutets tillkomst bäst om institutet ges en självständig karaktär i form av en stiftelse, till vars verksamhet staten tillskjuter rörelsekapital. En sådan ställning torde medföra att den speciella miljö som man vill skapa för forskningen inom området blir tillgodosedd. Som framhållits redan i direktiven för utredningen är det av stor vikt att forskningens internationella, strängt objektiva inriktning inte kan ifrågasättas. Institutet torde under en sådan verksamhetsform vara oförhindrat att söka och mottaga bidrag till institutets arbete från andra än staten samt att förmedla och förvalta bidrag till enskilda forskare som är knutna till institutets verksamhet.

Utredningen har ansett att vittgående befogenheter måste ges institutets ledning och personal att besluta om verksamhetens inriktning. Jag instämmer i utredningens uppfattning att en betydande flexibilitet måste prägla institutets uppgifter, organisation och personaluppsättning. Det blir en uppgift för institutets ledning att mot bakgrunden av de beslut som fattas om studieprojekt och de rekryteringsförhållanden som kan föreligga bestämma hur forskarstaben vid institutet skall vara sammansatt. Inom en given budgetram och allmänna riktlinjer som dras upp bör vidare möjlighet finnas till omdisponeringar för att nå största aktualitet och effektivitet i forskningsuppgifterna.

Utredningen har föreslagit att ledningen för institutet skall utgöras av en styrelse, ett vetenskapligt råd och en institutsdirektör. Jag ansluter mig till dessa förslag men förordar, att antalet ledamöter i det vetenskapliga rådet begränsas till omkring 20. Det bör utses på det sätt som utredningen föreslagit. Vidare är det lämpligt att Kungl. Maj:t utser institutsdirektör och förordnar revisorer för räkenskapsgranskning.

Institutets fast anställda personal bör redovisas i en av Kungl. Maj:t fastställd personalförteckning. Mot utredningens förslag till fast personalorganisation för budgetåret 1966/67 har jag i huvudsak ingen erinran. Tjänsten som institutsdirektör bör enligt min mening placeras i lönegrad B 5. Avtal om anställnings- och arbetsvillkor för den fasta personalen i övrigt har under förbehåll om Kungl. Maj:ts godkännande träffats mellan statens avtalsverk och berörda personalorganisationer. Kungl. Maj:t har denna dag överlämnat avtalet till riksdagens löne delegation för godkännande. Löne delegationens beslut torde senare få överlämnas till vederbörande riksdagsutskott. Statens avtalsverk bör få befogenhet att i framtiden utöva förhand-

lingsrätten för institutet i fråga om tjänster inom den fasta personalorganisationen. Riksdagen torde därför böra föreskriva, att Kungl. Maj:t eller myndighet som Kungl. Maj:t bestämmer skall medverka vid reglering av anställningsvillkoren för här avsedda tjänster.

Utredningens förslag om antalet forskare för nästa budgetår föranleder ingen erinran från min sida. I likhet med utredningen finner jag det angeläget med en flexibel lönesättning för denna personal. Jag anser därför att en individuell lönesättning bör få tillämpas. Med hänsyn till institutets självständiga ställning synes det dock ej lämpligt att lönefrågorna underställs kontraktsdelegationen, som enligt riksdagens beslut är inrättad för att pröva sådana frågor. Enligt min mening bör dessa frågor kunna avgöras av institutets styrelse. En förutsättning härför är dock att styrelsen tillförsäkras löneteknisk expertis.

Jag förordar att ett statligt bidrag av 900 000 kr. ställs till institutets förfogande för budgetåret 1966/67 att fördelas enligt en stat som Kungl. Maj:t fastställer. Vid avvägningen av bidragets storlek har jag utgått från utredningens beräkningar och kostnaden för den fasta personalen enligt föreliggande avtal. Beträffande denna personal har jag beräknat lön för helt år i motsats till utredningen som, utom vad gäller tjänsterna såsom institutsdirektör och direktörsassistent, räknat kostnader endast för två tredjedels år.

Under åberopande av vad jag anfört hemställer jag att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

- a) godkänna av mig förordade grunder för bidrag till ett internationellt institut för freds- och konfliktforskning,
- b) bemyndiga Kungl. Maj:t att fatta de beslut och vidtaga de åtgärder som fordras för att genomföra vad jag föreslagit rörande institutet,
- c) föreskriva att Kungl. Maj:t eller myndighet som Kungl. Maj:t bestämmer skall medverka vid reglering av anställningsvillkoren för tjänster som förs upp på institutets personalförteckning,
- d) till *Bidrag till internationella institutet för freds- och konfliktforskning* för budgetåret 1966/67 under tredje huvudtiteln anvisa ett anslag av 900 000 kr.

Med bifall till vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt förordnar Hans Maj:t Konungen att till riksdagen skall avlåtas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:
Göte Magnusson